Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (piektā palāta)

2016. gada 9. jūnijā*

Apelācija — Aizliegtas vienošanās — EKL 81. pants — Spānijas ceļu seguma bitumena tirgus — Tirgus sadale un cenu noteikšana — Pārmērīgi ilga tiesvedība Eiropas Savienības Vispārējā tiesā — Pārmērīgi ilga administratīvā procedūra Eiropas Komisijā — Apelācijas sūdzība par tiesāšanās izdevumiem

Lieta C-616/13 P

par apelācijas sūdzību atbilstoši Eiropas Savienības Tiesas statūtu 56. pantam, ko 2013. gada 27. novembrī iesniedza

Productos Asfálticos (PROAS) SA , Madride (Spānija), ko pārstāv *C. Fernández Vicién*, *abogada*,

apelācijas sūdzības iesniedzēja,

otra lietas dalībniece –

Eiropas Komisija, ko pārstāv *C. Urraca Caviedes* un *F. Castillo de la Torre*, pārstāvji, kuriem palīdz *A. J. Rivas*, *advocat*,

atbildētāja pirmajā instancē.

TIESA (piektā palāta)

šādā sastāvā: ceturtās palātas priekšsēdētājs T. fon Danvics [*T. von Danwitz*], kas pilda piektās palātas priekšsēdētāja pienākumus, Tiesas priekšsēdētājs K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], kas pilda piektās palātas tiesneša pienākumus, tiesneši D. Švābi [*D. Šváby*] (referents), A. Ross [*A. Rosas*] un K. Vajda [*C. Vajda*],

ģenerāladvokāts N. Jēskinens [*N. Jääskinen*],

sekretārs A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā pēc ģenerāladvokāta uzklausīšanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerāladvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

* Tiesvedības valoda – spāņu.

Spriedums

1 Ar apelācijas sūdzību *Productos Asfálticos (PROAS) SA* lūdz atcelt Eiropas Savienības Vispārējās tiesas 2013. gada 16. septembra spriedumu *PROAS*/Komisija (T-495/07, turpmāk tekstā – "pārsūdzētais spriedums", EU:T:2013:452), ar kuru šī tiesa ir noraidījusi tās prasību atcelt Komisijas 2007. gada 3. oktobra lēmumu C(2007) 4441, galīgā redakcija, par [EKL 81]. panta piemērošanas procedūru (Lieta COMP/38.710 – Bitumens (Spānija)) (turpmāk tekstā – "apstrīdētais lēmums"), ciktāl tas skar prasītāju, kā arī, pakārtoti, samazināt šajā lēmumā prasītājai piemērotā naudas soda apmēru.

Tiesiskais regulējums

Regula (EK) Nr. 1/2003

2 Padomes 2002. gada 16. decembra Regulas (EK) Nr. 1/2003 par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti [Līguma 81. un 82. pantā] (OV 2003, L 1, 1. lpp.), 31. pantā ir noteikts, ka "Tiesai ir neierobežota kompetence pārskatīt lēmumus, ar ko Komisija noteikusi naudas sodu vai kavējuma naudu, [un ka tā] var atcelt, samazināt vai palielināt uzlikto naudas sodu vai kavējuma naudu".

1998. gada pamatnostādnes

3 Pamatnostādņu sodanaudas [naudas soda] noteikšanai, piemērojot Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu un [EOTK līguma 65.] panta [5. punktu] (OV 1998, C 9, 3. lpp.; turpmāk tekstā – "1998. gada pamatnostādnes"), 1. punkta A daļā, kas veltīta pārkāpuma smaguma novērtēšanai, ir noteikts:

"A. Pārkāpuma smagums

Novērtējot pārkāpuma smagumu, jāņem vērā tā raksturs, faktiskā ietekme uz tirgu gadījumos, kad to iespējams noteikt, un attiecīgā ģeogrāfiskā tirgus apjoms.

Tādējādi pārkāpumi tiek grupēti vienā no trim pārkāpumu kategorijām: sīkāki pārkāpumi, smagi pārkāpumi un sevišķi smagi pārkāpumi.

[..]

— Sevišķi smagi pārkāpumi

Šie pēdējie ir tostarp tādi horizontāli ierobežojumi kā "cenu karteļi" un tirgus sadales kvotas [..]

Piemērojamās sodanaudas [naudas sodi]: vairāk par 20 miljoniem [EUR].

[..]"

Tiesvedības priekšvēsture un apstrīdētais lēmums

4 Tiesvedības priekšvēsturi, kas aprakstīta pārsūdzētā sprieduma 1.–89. punktā, var rezumēt šādi.

5 Produkts, uz ko attiecas pārkāpums, ir impregnēšanas bitumens – bitumens, kas nekādi nav pārveidots un ko izmanto ceļu būvē un uzturēšanā.

6 Spānijas bitumena tirgū, pirmkārt, ir trīs ražotāji – *Repsol* koncerns, *CEPSA-PROAS* koncerns un *BP* koncerns un, otrkārt, importētāji, kuru starpā ir *Nynäs* koncerns un *Petrogal* koncerns.

7 *CEPSA-PROAS* koncerns ir starptautiska biržā kotēta uzņēmumu grupa, kas darbojas vairākās valstīs. *PROAS*, kurš ir pilnībā kopš 1991. gada 1. marta *Compañía Española de Petróleos (CEPSA) SA* piederošs meitasuzņēmums, ražo bitumenu un ražo, kā arī tirgo citus bitumena produktus.

8 Pēc tam, kad viens no *BP* koncerna uzņēmumiem 2002. gada 20. jūnijā atbilstoši Komisijas paziņojumam par atbrīvojumu no sodanaudas [naudas soda] un sodanaudas [naudas soda] samazināšanu karteļu [aizliegtu vienošanos] gadījumos (OV 2002, C 45, 3. lpp.; turpmāk tekstā – "2002. gada paziņojums par sadarbību") iesniedza pieteikumu par atbrīvojumu no naudas soda, 2002. gada 1. un 2. oktobrī *Repsol*, *CEPSA-PROAS*, *BP*, *Nynäs* un *Petrogal* koncernos tika veiktas pārbaudes.

9 2004. gada 6. februārī Komisija attiecīgajiem uzņēmumiem nosūtīja pirmo virkni ar pieprasījumiem sniegt paskaidrojumus atbilstoši Padomes 1962. gada 6. februāra Pirmās regulas Nr. 17 par Līguma [81.] un [82.] panta īstenošanu (OV 1962, 13, 204. lpp.) 11. panta 3. punktam.

10 2004. gada 31. martā un 5. aprīlī *Repsol* koncerna uzņēmumi un *PROAS* pa faksu Komisijai atbilstoši 2002. gada paziņojumam par sadarbību iesniedza pieteikumu, kam bija pievienota uzņēmuma deklarācija.

11 Pēc tam, kad Komisija attiecīgajiem uzņēmumiem bija nosūtījusi četrus citus pieprasījumus sniegt paskaidrojumus, tā formāli uzsāka procedūru un 2006. gada 24. un 28. augustā koncernu *BP*, *Repsol*, *CEPSA-PROAS*, *Nynäs* un *Petrogal* sabiedrībām nosūtīja iebildumu paziņojumu.

12 Komisija 2007. gada 3. oktobrī pieņēma apstrīdēto lēmumu, kurā tā konstatēja, ka trīspadsmit uzņēmumi, kas ir šī lēmuma adresāti, esot piedalījušies saskaņotu līgumu un darbību kopumā impregnēšanas bitumena nozarē Spānijas teritorijā (izņemot Kanāriju salas).

13 Komisija uzskatīja, ka abi konstatētie konkurences ierobežojumi, proti, horizontālās vienošanās par tirgus sadali un cenu saskaņošanu, atbilstoši EKL 81. pantam pēc savas būtības ir uzskatāmi par vissmagākajiem pārkāpumiem, kuri atbilstoši judikatūrai ir kvalificējami kā "sevišķi smagi" pārkāpumi.

14 Komisija uzliekamo naudas soda "sākumsummu" EUR 40 000 000 noteica, ņemot vērā pārkāpuma smagumu, attiecīgā tirgus lēsto vērtību EUR 286 400 000 apmērā 2001. gadā, kas ir pēdējais pilnais gads, kurā izdarīts pārkāpums, un to, ka pārkāpums attiecās tikai uz bitumena pārdošanu, kas veikta tikai vienā dalībvalstī.

15 Tālāk Komisija uzņēmumus, kas ir apstrīdētā lēmuma adresāti, klasificēja dažādās kategorijās atkarībā no to relatīvās ietekmes uz attiecīgo tirgu nolūkā piemērot diferencētu pieeju un ņemt vērā to faktisko ekonomisko spēju radīt nopietnu kaitējumu konkurencei.

16 *Repsol* un *PROAS* koncerni, kuru daļas attiecīgajā tirgū 2001. finanšu gadā bija 34,04 % un 31,67 %, tika klasificēti pirmajā kategorijā, *BP* koncerns ar tirgus daļu 15,19 % – otrajā kategorijā un *Nynäs* un *Petrogal* koncerni, kuru tirgus daļas bija no 4,54 % līdz 5,24 % – trešajā kategorijā. Pamatojoties uz to, uzliekamās naudas sodu "sākumsummas" bija pielāgotas šādi:

— pirmā kategorija *Repsol* un *PROAS* koncerniem: EUR 40 000 000;

— otrā kategorija *BP* koncernam: EUR 18 000 000 un

— trešā kategorija *Nynäs* un *Petrogal* koncerniem: EUR 5 500 000.

17 Pēc naudas sodu "sākumsummas" palielināšanas atkarībā no pārkāpuma ilguma, proti, vienpadsmit gadiem un septiņiem mēnešiem (no 1991. gada 1. marta līdz 2002. gada 1. oktobrim) *PROAS* gadījumā, Komisija uzskatīja, ka piespriežamā naudas soda summa ir jāpalielina par 30 % pastiprinošu apstākļu dēļ, jo šis uzņēmums ir bijis viens no būtiskākajiem attiecīgās vienošanās "virzītājspēkiem".

18 Komisija arī nolēma, ka, piemērojot 2002. gada paziņojumu par sadarbību, *PROAS* ir tiesības uz 25 % samazinājumu no naudas soda summas, kura tai parastos apstākļos būtu bijusi jāuzliek.

19 Balstoties uz to, *CEPSA* un *PROAS* kopā un solidāri bija jāuzliek naudas sods EUR 83 850 000 apmērā.

Tiesvedība Vispārējā tiesā un pārsūdzētais spriedums

20 Ar prasības pieteikumu, kas Vispārējas tiesas kancelejā iesniegts 2007. gada 20. decembrī, prasītāja cēla prasību par apstrīdētā lēmuma atcelšanu, ciktāl šis lēmums to skar, un, pakārtoti, par šajā lēmumā uzliktā naudas soda summas samazinājumu. Turklāt tā lūdza piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

21 Savas prasības pamatojumam prasītāja izvirzīja astoņus pamatus.

22 Vispārējā tiesa noraidīja katru no šiem pamatiem un prasību kopumā.

23 Komisija savukārt prasīja Vispārējai tiesai, īstenojot kompetenci par neierobežotu pārbaudi, palielināt *PROAS* uzliktā naudas soda apmēru, ko šī tiesa atteicās apmierināt.

Lietas dalībnieku prasījumi

24 Ar savu apelācijas sūdzību *PROAS* lūdz Tiesu:

— atcelt pārsūdzēto spriedumu;

— pieņemt lietā galīgo lēmumu, nenosūtot lietu otrreizējai izskatīšanai Vispārējā tiesā, un atcelt apstrīdēto lēmumu vai, pakārtoti, samazināt pārsūdzētajā spriedumā tai piespriesto naudas soda summu,

— pakārtoti, nodot lietu atkārtotai izskatīšanai Vispārējā tiesā un

— piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus abās tiesvedībās.

25 Komisija lūdz Tiesu:

— noraidīt apelācijas sūdzību un

— piespriest apelācijas sūdzības iesniedzējai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

Par apelāciju

26 Savas apelācijas sūdzības pamatojumam apelācijas sūdzības iesniedzēja ir izvirzījusi četrus pamatus.

27 Pirmais pamats, kuram ir četras daļas, ir saistīts ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 47. panta, LESD 261. panta un Regulas Nr. 1/2003 31. panta pārkāpumu. Otrā pamata ietvaros, kurš ir jāizskata vispirms, apelācijas sūdzības iesniedzēja norāda, ka Vispārējā tiesa kļūdaini

esot interpretējusi 1998. gada pamatnostādņu 1. punkta A daļu. Trešais pamats ir balstīts uz principa par saprātīga termiņa ievērošanu pārkāpumu. Ceturtais pamats attiecas uz Vispārējās tiesas Reglamenta 87. panta 2. punkta, tā redakcijā, kas piemērojama lietā, neievērošanu.

Par otro pamatu, kas balstīts uz kļūdainu 1998. gada pamatnostādņu 1. punkta A daļas interpretāciju

Lietas dalībnieču argumenti

28 Ar savu otro pamatu, kas ir vērsts pret pārsūdzētā sprieduma 129.–135., 140.–143., 149., kā arī 439.–442. punktu, apelācijas sūdzības iesniedzēja pārmet Vispārējai tiesai, ka tā esot pārkāpusi tiesiskās paļāvības un vienlīdzīgas attieksmes principus, kā arī tās tiesības uz aizstāvību, jo kļūdaini ir tulkojusi 1998. gada pamatnostādņu 1. punkta A daļu.

29 Pirmkārt, tā uzskata, ka saskaņā ar šī punkta burtu un konkurences politikas mērķiem Vispārējai tiesai esot bijis jāpārbauda, vai Komisija, nosakot naudas soda pamatsummu, ir ņēmusi vērā ietekmi uz aplūkotā pārkāpuma skarto tirgu, jo šai gadījumā ietekme esot bijusi "izmērāma".

30 Vispārējā tiesa esot piekritusi tam, ka Komisija strīdīgo pārkāpumu kvalificē kā "sevišķi smagu pārkāpumu" minētā punkta izpratnē un naudas soda pamatsummu nosaka divkāršā apmērā, kāds ir paredzēts par šādiem pārkāpumiem, nevērtējot tā ietekmi.

31 Šādi rīkodamās, Vispārējā tiesa arī esot apšaubījusi pašai Komisijai saistošo pamatnostādņu raksturu, ļāvusi tai ievērot savu iepriekšējo lēmumu pieņemšanas praksi un pārkāpusi Hartas 47. pantu, apelācijas sūdzības skatījumā pārveidojot pieņēmumu, saskaņā ar kuru aizliegtās vienošanās ir sevišķi smagi pārkāpumi "to būtības dēļ", kas ir neatspēkojama prezumpcija.

Tiesas vērtējums

32 Šī pamata ietvaros apelācijas sūdzības iesniedzēja Vispārējai tiesai pārmet, ka tā esot pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, jo tā ir nospriedusi, ka Komisija strīdīgo pārkāpumu varēja kvalificēt kā "sevišķi smagu" 1998. gada pamatnostādņu 1. punkta A daļas izpratnē pārkāpuma būtības dēļ.

33 Šai sakarā saskaņā ar pastāvīgo judikatūru pietiek vien atgādināt, ka no 1998. gada pamatnostādnēm izriet, ka horizontālās aizliegtās vienošanās par cenām vai tirgu sadali var tikt kvalificētas kā sevišķi smagi pārkāpumi tikai to būtības dēļ, nepastāvot nepieciešamībai, lai Komisija pierādītu pārkāpuma konkrēto ietekmi uz tirgu (šai ziņā skat. spriedumus, 2009. gada 3. septembris, *Prym* un *Prym Consumer*/Komisija, C-534/07 P, EU:C:2009:505, 75. punkts; 2009. gada 24. septembris, *Erste Group Bank* u.c./Komisija, C-125/07 P, C-133/07 P un C-137/07 P, EU:C:2009:576, 103. punkts, kā arī 2013. gada 8. maijs, *Eni*/Komisija, C-508/11 P, EU:C:2013:289, 97. punkts).

34 Tādējādi – pamatoti un nepārkāpjot tiesiskās paļāvības un vienlīdzīgas attieksmes principus, apelācijas sūdzības iesniedzējas tiesības uz aizstāvību vai Hartas 47. pantu – Vispārēja tiesa, pārsūdzētā sprieduma 130. punktā atgādināda, ka strīdīgais pārkāpums horizontālas vienošanās par tirgus sadali un cenu saskaņošanu, un tālāk šī sprieduma 133. punktā – būtībā šī sprieduma iepriekšējā punktā minēto judikatūru, noraidīja apelācijas sūdzības argumentu, saskaņā ar kuru Komisija neesot varējusi strīdīgo pārkāpumu kvalificēt kā "ļoti smagu pārkāpumu" 1998. gada pamatnostādņu 1. punkta A daļas izpratnē, neizvērtējot tā ietekmi uz tirgu.

35 Līdz ar to otrais apelācijas sūdzības pamats ir noraidāms kā nepamatots.

Par pirmo pamatu, kas balstīts uz Hartas 47. panta, LESD 261. panta un Regulas Nr. 1/2003 31. panta pārkāpumu

Par pirmā pamata pirmo un otro daļu, kas attiecīgi ir saistītas ar apelācijas sūdzības iesniedzējas pieminēto pamatu sagrozīšanu un tiesību uz efektīvu aizsardzību tiesā pārkāpumu

– Lietas dalībnieču argumenti

36 Ar pirmā pamata pirmo daļu apelācijas sūdzības iesniedzēja pārmet Vispārējai tiesai, ka tā pārsūdzētā sprieduma 125., 127. un 140.–142. punktā ir sagrozījusi pirmās minētās pieminētos faktus. Tādējādi tā esot uzskatījusi, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja, pirmkārt, apstrīdot vien aplūkotā "ļoti smagā pārkāpuma" kvalifikāciju, nemaz atsevišķi neesot apstrīdējusi tai piespriestā naudas soda pamatsummas apmēru. Otrkārt, tā esot uzskatījusi, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja ir atsaukusies uz Spānijas tirgum raksturīgiem elementiem kā mīkstinošiem apstākļiem, nevis kā faktoriem, kas raksturo strīdīgā pārkāpuma mazāk smago pakāpi.

37 Šādi rīkodamās, Vispārējā tiesa tai nevienā brīdī neesot ļāvusi apstrīdēt Komisijas strīdīgajā lēmumā pieņemto pamatsummu EUR 40 000 000 apmērā un šādi apelācijas sūdzības iesniedzējai esot liegusi iespēju aizstāvēties.

38 Šai sakarā apelācijas sūdzības iesniedzēja pirmā pamata otrās daļas, kas vērsta pret pārsūdzētā sprieduma 129.–143., 149.–160. un 439.–446. punktu, ietvaros ir arī norādījusi, ka, autonomi neanalizēdama argumentus, kurus tā ir minējusi saistībā ar pārkāpuma smagumu, un tikai vērtēdama Komisijas novērtēto, kas minēts apstrīdētajā lēmumā, kā arī interpretāciju, ko šī iestāde veic saistībā ar savām pamatnostādnēm, Vispārējā tiesa nav izpildījusi "savu pienākumu saistībā ar strīdīgā lēmuma neierobežotu pārbaudi tiesā saskaņā ar LESD 261. pantu un Regulas Nr. 1/2003 31. pantu".

39 Apelācijas sūdzības iesniedzēja uzskata, ka Vispārējā tiesa vien atkārto strīdīgajā lēmumā ietvertos apgalvojumus par pārkāpuma smagumu un ģeogrāfisko izplatību, lai arī tā Komisijai pārmeta, ka Komisija šai sakarā neesot pietiekami pamatojusi savu lēmumu. Tā arī uzskata, ka Vispārējā tiesa nepietiekami aptver Spānijas valdības izdarīto spiedienu šajā gadījumā, proti, pārsūdzētā sprieduma 138. punktā uzskatot, ka tā ir bijusi vienkārši valsts iestāžu izdarīta piekrišana pārkāpumam vai tā pieļaušana. Tā arī uzskata, ka Vispārējā tiesa vien atsaucas uz 1998. gada pamatnostādnēm konkrētas strīdīgās vienošanās ietekmes uz tirgu kontekstā un pieņem neefektīvu pamatojumu saistībā ar naudas soda pamatsummas pielāgošanu.

40 Turklāt Vispārējā tiesa esot atturējusies "[strīdīgo] lēmumu izvērtēt no jauna, īstenojot tai noteikto neierobežoto pārbaudi tiesā".

41 Komisija uzskata, ka pirmā pamata pirmā un otrā daļa ir acīmredzami nepamatotas.

– Tiesas vērtējums

42 Runājot par pirmā pamata otro daļu, kas ir jāizskata vispirms, pirmkārt, ir jāatgādina, ka Komisijas lēmumu, kas attiecas uz LESD 101. un 102. panta piemērošanas procedūrām, pārbaudes tiesā sistēma sastāv no LESD 263. pantā noteiktās iestāžu tiesību aktu likumības pārbaudes, kas saskaņā ar LESD 261. pantu pēc prasītāju pieprasījuma var tikt papildināta ar Vispārējās tiesas īstenotu kompetenci par neierobežotu pārbaudi attiecībā uz šajā jomā Komisijas noteiktām sankcijām (spriedums, 2016. gada 21. janvāris, *Galp Energía España* u.c./Komisija (C-603/13 P, EU:C:2016:38, 71. punkts).

43 Šajā ziņā – kā Tiesai to ir bijusi iespēja vairākkārtīgi precizēt – LESD 263. pantā paredzētās likumības pārbaudes tvērums attiecas uz visiem Komisijas lēmumiem par LESD 101. un 102. panta piemērošanas procedūru, kur Vispārējā tiesa prasītāju izvirzīto pamatu gaismā nodrošina padziļinātu pārbaudi – kā tiesību, tā faktu, un ņemot vērā visu to iesniegto informāciju neatkarīgi no tā, vai tā attiecas uz laiku pirms vai pēc pieņemtā lēmuma vai arī tā jau ir tikusi iesniegta iepriekš administratīvajā procedūrā vai pirmoreiz tiesvedībā lietā, ko izskata Vispārējā tiesa, ja šai informācijai ir nozīme Komisija lēmuma tiesiskuma pārbaudē (spriedums, 2016. gada 21. janvāris, *Galp Energía España* u.c./Komisija (C-603/13 P, EU:C:2016:38, 72. punkts).

44 Savukārt naudas soda apmēra noteikšanā kompetences par neierobežotu pārbaudi tvērums, atšķirībā no LESD 263. pantā paredzētās likumības pārbaudes, ir strikti ierobežots (spriedums, 2016. gada 21. janvāris, *Galp Energía España* u.c./Komisija (C-603/13 P, EU:C:2016:38, 76. punkts).

45 Tādējādi pirmā pamata otrā daļa, kas attiecas uz LESD 261. panta un Regulas Nr. 1/2003 31. panta pārkāpumu, ir jāsaprot kā tāda, kas ir vērsta pret to, ka Vispārējā tiesa nav īstenojusi ar strīdīgo lēmumu noteiktā naudas soda apmēra neierobežotu pārbaudi tiesā.

46 Ir jākonstatē, ka Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 129.–164. punktā ir izvērsti norādījusi faktorus, kurus tā ir ņēmusi vērā, lai izvērtētu strīdīgā pārkāpuma smaguma pakāpi, ko Komisija ir minējusi strīdīgajā lēmumā.

47 Šai sakarā Vispārējā tiesa, pirmkārt, uzskatīja, ka Komisija pamatoti esot strīdīgo pārkāpumu kvalificējusi kā "ļoti smagu pārkāpumu" 1998. gada pamatnostādņu 1. punkta A daļas izpratnē.

48 Tā, otrkārt, uzskatīja, ka Komisija katrā ziņā ir varējusi pieturēties pie *PROAS* noteiktās EUR 40 000 000 naudas soda pamatsummas, neņemot vērā aizliegtās vienošanās konkrēto ietekmi uz attiecīgo tirgu. Tālab tā uzskatīja, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja nav pierādījusi, ka šis tirgus nav bijis valsts mēroga tirgus. Turklāt tā ņēma vērā impregnēšanas bitumena Spānijas tirgus kopējo vērtību 2001. gadā, kā arī tā *PROAS* piederošās tirgus daļas, kas bija 31,67 %.

49 Visbeidzot, ņemot vērā šos elementus, tā pārsūdzētā sprieduma 158. punktā uzskatīja, ka, "pat pieņemot, ka aizliegtās vienošanās konkrētas ietekmes uz attiecīgo tirgu nav bijis, tas nevarēja Vispārējo tiesu mudināt grozīt naudas soda apmēru".

50 Pārsūdzētā sprieduma 439.–446. punktā atrodamais pamatojums nevar tikt kritizēts arī tādēļ, ka Vispārējā tiesa neesot īstenojusi savu kompetenci par neierobežotu pārbaudi. Faktiski Vispārējā tiesa sniedz detalizētu atbildi uz apelācijas sūdzības iesniedzējas iebildumiem argumentācijā saistībā ar katru no tiem. Runa ir par iebildumiem, pirmkārt, saistībā ar pamatojuma neesamību strīdīgajā lēmumā, kas attiecas uz strīdīgās aizliegtās vienošanās konkrētas ietekmes neesamību uz tirgu, otrkārt, saistībā ar pārkāpuma dalībnieku sajaukšanu vienošanās likumības kontekstā, kas radies Spānijas valdībai praktizējot iejaukšanās politiku, un, treškārt, saistībā ar pārkāpuma dalībnieku attiecīgā nozīmīguma novērtējumu, pamatojoties uz viņu impregnēšanas bitumena apgrozījumu.

51 Turklāt tikai tas vien, ka pārsūdzētā sprieduma 157., 158. un 449. punktā Vispārējā tiesa, īstenojot savu kompetenci par neierobežotu pārbaudi saistībā *PROAS* noteikto naudas sodu, arī atbalstīja vairākus tā vērtējuma elementus, ko strīdīgajā lēmumā bija veikusi Komisija un kura likumība jau iepriekš tikusi konstatēta, nerakstūro šīs tiesas neierobežoto kompetenci veikt pārbaudi tiesā (šajā ziņā skat. spriedumu, 2013. gada 8. maijs, *Eni*/Komisija, C-508/11 P, EU:C:2013:289, 99. punkts).

52 Turklāt saistībā ar to, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja apstrīd Vispārējās tiesas veikto pierādījumu novērtējumu saistībā ar Spānijas valdības izdarīto spiedienu un, it īpaši, ka to šī tiesa ir uzskatījusi par valsts iestāžu izdarītu vienkāršu piekrišanu pārkāpumam vai tā pieļaušanu, ir jāatgādina, ka saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru tikai un vienīgi Vispārējās tiesas kompetencē ir konstatēt un vērtēt faktus un principā vērtēt pierādījumus, ko tā ņem vērā šo faktu apstiprināšanai. Ja šie pierādījumi ir likumīgi

iegūti un ir ievēroti vispārīgie tiesību principi, kā arī piemērojamie procesuālie noteikumi par pierādīšanas pienākumu un pierādījumu sniegšanu, tai iesniegto pierādījumu izvērtējums ir jāveic Vispārējai tiesai pašai. Tādēļ šis izvērtējums, ja vien nav sagrozīti šie pierādījumi, nav tiesību jautājums, kas pats par sevi ir jāpārbauda Tiesai (spriedums, 2016. gada 20. janvāris, *Toshiba Corporation*/Komisija, C-373/14 P, EU:C:2016:26, 40. punkts).

53 Līdz ar to pirmā pamata otrā daļa ir jānoraida kā daļēji nepieņemama un daļēji nepamatota.

54 Runājot par pirmā pamata pirmo daļu, kas attiecas uz apgalvoto Vispārējā tiesā izvirzīto pamatu sagrozīšanu, arguments, saskaņā ar kuru Vispārējā tiesa kļūdaini esot uzskatījusi, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja apstrīd tikai aplūkotā pārkāpuma kvalifikāciju kā "īpaši smagu pārkāpumu", atsevišķi neapstrīdot tai piemērotā naudas soda pamatsummu, nav derīgs. Faktiski – kā tas izriet no šī sprieduma 48. punkta – Vispārējā tiesa nav tikai vērtējusi aplūkotā pārkāpuma kvalifikāciju kā "īpaši smagu pārkāpumu", bet arī pārbaudījusi pamatsummas noteikšanu.

55 Tas pats attiecas uz argumentu, saskaņā ar kuru Vispārējā tiesa esot uzskatījusi, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja ir atsaukusies uz Spānijas tirgum raksturīgiem elementiem kā mīkstinošiem apstākļiem, nevis kā faktoriem, kas raksturo strīdīgā pārkāpuma mazāk smago pakāpi. Tā kā Vispārējā tiesa ir izvērtējusi apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvojumus par Spānijas tirgum raksturīgajiem elementiem mīkstinošu apstākļu vērtējuma kontekstā, tai nekādā ziņā nevar tikt pārmests, ka tiek nav tikuši vērtēti pārkāpuma smaguma pakāpes pārbaudē (skat. spriedumu, 2013. gada 5. decembris, *Solvay Solexis*/Komisija, C-449/11 P, nav publicēts, EU:C:2013:802, 78. un 79. punkts).

56 No tā izriet, ka pirmā pamata pirmā daļa ir jānoraida kā nederīga.

Par pirmā pamata trešo daļu, kas ir balstīta uz vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu

57 Pirmā pamata trešajā daļā apelācijas sūdzības iesniedzēja pārmet Vispārējai tiesai, ka tā, pārsūdzētā sprieduma 161.–164. punktā nospriezdama, ka Komisija varēja novirzīties no savas iepriekšējās lēmumu pieņemšanas prakses konkurences jomā, kāda tā it īpaši izriet no Komisijas 2006. gada 13. septembra lēmuma C(2006) 4090, galīgā redakcija, par [EKL 81]. panta piemērošanas procedūru (Lieta COMP/F/38.456 – Bitumens (Nīderlande)), ir pārkāpusi vienlīdzīgas attieksmes principu.

58 Šai sakarā pietiek atgādināt – kā to pārsūdzētā sprieduma 161. punktā dara Vispārējā tiesa –, ka saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru Komisijas iepriekšējā lēmumu pieņemšanas prakse nepieder pie naudas sodiem konkurences tiesību jomā piemērojamām tiesību normām (spriedums, 2015. gada 23. aprīlis, *LG Display et LG Display Taiwan*/Komisija, C-227/14 P, EU:C:2015:258, 67. punkts un tajā minētā judikatūra).

59 Līdz ar to apelācijas sūdzības pirmā pamata trešā daļa ir jānoraida kā nepamatota.

Par pirmā pamata ceturto daļu, kas attiecas uz Vispārējās tiesas neveiktu faktisku analīzi par *PROAS* īpašo lomu strīdīgajā pārkāpumā un par tās atteikšanos noteikt pieprasītos procesa organizatoriskos pasākumus

– Lietas dalībnieču argumenti

60 Pirmā pamata ceturtajā daļā, kas ir vērsta pret pārsūdzētā sprieduma 209. un 215. punktu, apelācijas sūdzības iesniedzēja Vispārējai tiesai pārmet, ka tā, pirmkārt, ir pieļāvusi kļūdu, neanalizēdama – jo runa esot par jaunu apgalvojumu – apelācijas sūdzības iesniedzējas argumentu, saskaņā ar kuru

Komisijas izmantotā pārdošanas apjomu aprēķina metode var būt pamats fiktīvam argumentam par tās lomu aizliegtajā kartelī, jo Komisija esot izslēgusi citu aizliegtās vienošanās dalībnieku pārdotos apjomus koncerna iekšienē un citus produktus, kas nav impregnēšanas bitumens.

61 Otrkārt, tā uzskata, ka Vispārējā tiesa esot pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, jo tā ir noraidījusi prasību par procesa organizatoriskajiem pasākumiem nolūkā noteikt Komisijai iesniegt dokumentus, lai apelācijas sūdzības iesniedzēja varētu pierādīt, ka Komisija ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, nosakot *PROAS* īpašo lomu aplūkotajā kartelī. Šī iemesla dēļ Vispārējā tiesa esot padarījusi par neiespējamu apelācijas sūdzības iesniedzējai lietderīgi izvirzīt savus argumentus.

62 Komisija uzskata, ka šī pirmā pamata daļa ir jānoraida.

– Tiesas vērtējums

63 Attiecībā uz apelācijas sūdzības iesniedzējas argumentu par to, ka Vispārējā tiesa faktiski nav analizējusi *PROAS* specifisko lomu strīdīgajā pārkāpumā, ir jākonstatē, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja ir nepareizi sapratusi pārsūdzēto spriedumu.

64 Faktiski no tā izriet, ka Vispārējā tiesa šo iebildumu ir noraidījusi pēc būtības. Šai sakarā tā primāri pārsūdzētā sprieduma 204.–208. punktā norādīja iemeslus, kuru dēļ Komisijai nebija iespējams ņemt vērā par finanšu gadu, kas tika izmantots kā atsauce naudas soda pamatsummas noteikšanai, *Repsol* koncerna *Composán Distribución SA* pārdotos apjomus, un, pakārtoti, šī sprieduma 211.–215. punktā – ka apelācijas sūdzības iesniedzēja neizvirzīja nevienu argumentu saistībā ar citām šim koncernam piederošām sabiedrībām.

65 Tādējādi, pieņemot, ka Vispārējā tiesa tā paša sprieduma 209. punktā kļūdaini konstatēja, ka šai sakarā prasītājas izvirzītais arguments ir jauns, tā, izvērtējot faktus, juridiski pietiekami norādīja uz iemesliem, kuru dēļ tā uzskatīja, ka Komisija apelācijas sūdzības iesniedzējai uzliktā naudas soda pamatsummas noteikšanā nav pārkāpusi samērīguma un vienlīdzīgas attieksmes principu.

66 Attiecībā uz Vispārējās tiesas atteikšanos apmierināt apelācijas sūdzības iesniedzējas prasību par procesa organizatoriskajiem pasākumiem, ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Vispārējā tiesa principā ir vienīgā, kas spriež par iespējamo vajadzību papildināt tās rīcībā esošo informāciju saistībā ar lietām, kuras ir tās izskatīšanā (šajā ziņā skat. spriedumu, 2013. gada 14. marts, *Viega* /Komisija (C-276/11 P, nav publicēts, EU:C:2013:163, 39. punkts un tajā minētā judikatūra).

67 Ņemot vērā Vispārējās tiesas pietiekamo pamatojumu pārsūdzētā sprieduma 204.–208. punktā, lai pierādītu, ka ar *Repsol* koncerna *Composán Distribución* veikto pārdošanu saistītajiem dokumentiem nav nekādas nozīmes, tikai apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvojumi vien saistībā ar šo dokumentu iespējamo noderīgo nozīmi tās aizstāvības nolūkā nav uzskatāmi par pietiekamiem, lai pierādītu, ka Vispārējā tiesa nav varējusi spriest, labi zinādama faktus. Tādējādi no šiem apgalvojumiem neizriet, ka Vispārējai tiesai būtu bijuši jāveic procesa organizatoriskie vai pierādījumu savākšanas pasākumi (skat. pēc analoģijas spriedumu, 2015. gada 19. marts, *Dole Food* un *Dole Fresh Fruit Europe*/Komisija, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 59. punkts).

68 No tā izriet, ka šis iebildums ir jānoraida kā nepamatots, tieši tāpat kā pirmā pamata ceturtā daļa visā tās pilnībā.

69 Ņemot vērā iepriekš minēto, apelācijas sūdzības pirmais pamats ir jānoraida.

Par trešo pamatu, kas ir balstīts uz saprātīga termiņa ievērošanas principa pārkāpumu

Lietas dalībnieču argumenti

70 Ar trešo pamatu, kas ir vērsts pret pārsūdzētā sprieduma 372.–400. punktu, apelācijas sūdzības iesniedzēja Vispārējai tiesai pārmet, ka tā, pirmkārt, esot pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, jo ir uzskatījusi, ka Komisijas īstenotā administratīvā procedūra, kas aptuveni ilga piecus gadus un četrus mēnešus, ir noritējusi saprātīgā termiņā un ka tādējādi labas pārvaldības princips nav ticis pārkāpts. Šai sakarā tā norāda, ka šīs procedūras ilguma saprātīga termiņa raksturs nevar tikt konstatēts, jo Komisija ir ievērojusi Regulā Nr. 1/2003 noteikto termiņu. Tā arī uzskata, ka minētās procedūras pārmērīgais ilgums ir bijis pamats augstāka naudas soda uzlikšanai salīdzinājumā ar to, kāds tai būtu uzlikts, ja procedūra tiktu izbeigta saprātīgā termiņā, ievērojot Komisijas pakāpeniski stingrāko politiku naudas sodu par konkurences tiesību normu pārkāpumiem jomā.

71 Otrkārt, tā Vispārējai tiesai pārmet pārmērīgi garo tiesvedību tiesā – proti, piecus gadus un deviņus mēnešus –, kas neesot pamatojams ne ar vienu ārkārtas apstākli.

72 Ņemot vērā, ka gan administratīvās procedūras, gan tiesvedības tiesā kopējais ilgums pārsniedz vienpadsmit gadus, kam vēl ir jāpieskaita šīs apelācijas sūdzības izskatīšanas laiks, apelācijas sūdzības iesniedzēja lūdz Tiesai tieši izdarīt secinājumus no šī principa par saprātīga termiņa ievērošanu un labas pārvaldības principa pārkāpumu, atceļot pārsūdzēto spriedumu un izspriežot lietu nolūkā atcelt strīdīgo lēmumu vai, pakārtoti, samazināt naudas sodu, nenosakot pienākumu celt prasību par zaudējumu atlīdzību Vispārējā tiesā.

73 Komisija norāda, ka attiecībā uz apgalvojumiem par saprātīgu termiņu gan administratīvajā procedūrā, gan tiesvedībā tiesā apelācijas sūdzības iesniedzējai esot bijis jāvēršas Vispārējā tiesā ar prasību par zaudējumu atlīdzību. Tā piebilst, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja nav iesniegusi nevienu pierādījumu par to, ka procedūra Komisijā un tiesvedība Vispārējā tiesā, tās vērtējot kopā vai atsevišķi, būtu bijušas pārmērīgi garas, ņemot vērā lietas apstākļus.

Tiesas vērtējums

74 Runājot par šī pamata pirmo daļu, kurā apelācijas sūdzības iesniedzēja Vispārējai tiesai pārmet, ka tā esot pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, jo ir uzskatījusi, ka administratīvajā procedūrā saprātīgs termiņš nav pārsniegts, ir jāatgādina, ka, lai arī principa par saprātīga termiņa ievērošanu pārkāpums pamato tāda lēmuma atcelšanu, kas ir pieņemts administratīvajā procedūrā, balstoties uz LESD 101. un 102. pantu, jo tas sevī ietver arī attiecīgā uzņēmuma tiesību uz aizstāvību pārkāpumu (šajā ziņā skat. spriedumu, 2006. gada 21. septembris, *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied*/Komisija, C-105/04 P, EU:C:2006:592, 42. un 43. punkts), fakts, ka Komisija nav ievērojusi saprātīgu šādas administratīvās procedūras termiņu, ja tas ir pierādīts, nevar būt pamats uzliktā naudas soda summas samazināšanai (šajā ziņā skat. spriedumu, 2014. gada 8. maijs, *Bolloré*/Komisija (C-414/12 P, nav publicēts, EU:C:2014:301, 109. punkts).

75 Šajā gadījumā ir jānorāda, ka pārsūdzētā sprieduma 375.–377. punktā Vispārējā tiesa galīgi konstatēja – ko turklāt šajā apelācijas tiesvedībā arī neapstrīd apelācijas sūdzības iesniedzēja –, ka tā nav pierādījusi, ka tās tiesības uz aizstāvību varēja tikt skartas to iemeslu dēļ, kas ir saistīti ar apgalvoto pārmērīgo administratīvās procedūras ilgumu.

76 Tādējādi Vispārējā tiesa nav pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, noraidot apelācijas sūdzības iesniedzējas pamatu, kura mērķis, pamatojoties uz apgalvoto pārmērīgo administratīvās procedūras ilgumu, ir atcelt strīdīgo lēmumu.

77 Šai sakarā tas, ka minētās procedūras pārmērīgais ilgums apelācijas sūdzības iesniedzējas skatījumā ir bijis pamats augstāka naudas soda uzlikšanai salīdzinājumā ar to, kāds būtu uzlikts, ja šī pati procedūra tiktu izbeigta saprātīgā termiņā, šī argumenta izteikti spekulatīvā rakstura dēļ ir zaudējis nozīmi.

78 Apelācijas sūdzības iesniedzējas arguments šai sakarā tādējādi ir jānoraida kā nepamatots.

79 Saistībā ar to, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja pakārtoti prasa samazināt tai noteikto naudas soda apmēru, ņemot vērā apgalvoto pārmērīgo administratīvās procedūras ilgumu, ir jānorāda – kā tas ir ticis atgādināts šī sprieduma 74. punktā –, ka šis arguments nav derīgs.

80 Tādējādi trešā pamata pirmajai daļai nav nozīmes.

81 Saistībā ar šī pamata otro daļu, kur apelācijas sūdzības iesniedzēja pārmet Vispārējai tiesai, ka tā nav ievērojusi tiesības uz saprātīgu lietas izskatīšanas termiņu, ir jāatgādina, ka tas, ka Savienības tiesa ir pārkāpusi Hartas 47. panta otrajā daļā tai uzlikto pienākumu laikus izskatīt tās izskatīšanai nodotās lietas, ir sodāms ar Vispārējā tiesā celtu prasību par zaudējumu atlīdzību, jo šāda prasība – atšķirībā no apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvotā – ir efektīvs tiesību aizsardzības līdzeklis. Tā prasība atlīdzināt kaitējumu, ko radījis tas, ka Vispārējā tiesa nav ievērojusi saprātīgu lietas izskatīšanas termiņu, nevar tikt celta tieši Tiesai apelācijas ietvaros, bet tā ir jāceļ pašā Vispārējā tiesā (skat. it īpaši spriedumus, 2014. gada 10. jūlijs, *Telefónica* un *Telefónica de España*/Komisija, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, 66. punkts; 2014. gada 9. oktobris, *ICF*/Komisija, C-467/13 P, EU:C:2014:2274, 57. punkts, kā arī 2014. gada 12. novembris, *Guardian Industries* un *Guardian Europe*/Komisija, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, 17. un 18. punkts).

82 Vispārējai tiesai, kuras kompetencē atbilstoši LESD 256. panta 1. punktam ietilpst šādu prasību izlemšana, jālemj citā iztiesāšanas sastāvā, kas ir atšķirīgs no tā, kādā tika izskatīta lieta, kuras izskatīšanas ilgums tiek kritizēts (skat. it īpaši spriedumus, 2014. gada 10. jūlijs, *Telefónica* un *Telefónica de España*/Komisija, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, 67. punkts; 2014. gada 9. oktobris, *ICF* /Komisija, C-467/13 P, EU:C:2014:2274, 58. punkts, kā arī 2014. gada 12. novembris, *Guardian Industries* un *Guardian Europe*/Komisija, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, 19. punkts).

83 Tā kā šajā lietā ir acīmredzams, ka Vispārējā tiesa ir pietiekami nopietni pārkāpusi savu pienākumu izskatīt lietu saprātīgā termiņā, un šajā ziņā lietas dalībniekiem nav jāsniedz pierādījumi, Tiesa var to konstatēt (skat. it īpaši spriedumus, 2014. gada 9. oktobris, *ICF*/Komisija C-467/13 P, EU:C:2014:2274, 59. punkts, kā arī 2014. gada 12. novembris, *Guardian Industries* un *Guardian Europe*/Komisija, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, 20. punkts).

84 Tā tas ir šajā gadījumā. Tiesvedības ilgums Vispārējā tiesā, proti, gandrīz pieci gadi un deviņi mēneši, kas it īpaši ietver četru gadu un viena mēneša laikposmu – kā tas izriet no pārsūdzētā sprieduma 90.–92. punkta –, kurā nav ticis pieņemts neviens tiesību akts, sākot no rakstveida procesa pabeigšanas līdz tiesas sēdei, nekādi nav izskaidrojams nedz ar lietas sarežģītību vai būtību, nedz, vēl jo vairāk, ar tās kontekstu.

85 Katrā ziņā no šī sprieduma 81. punktā izklāstītajiem apsvērumiem izriet, ka šī pamata otrā daļa ir jānoraida.

86 No tā izriet, ka trešais pamats ir jānoraida kopumā.

Ceturtais pamats, kas ir balstīts uz Vispārējās tiesas Reglamenta, tā redakcijā, kas piemērojama lietā, 87. panta 2. punkta pārkāpumu

87 Ceturtajā pamatā apelācijas sūdzības iesniedzēja norāda, ka Vispārējā tiesa, piespriežot *PROAS* atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, lai gan tai tiesāšanās izdevumi esot bijuši jāsadala, jo abām pusēm spriedums nav bijis labvēlīgs, esot pārkāpusi Vispārējās tiesas Reglamenta, tā redakcijā, kas ir piemērojama lietā, 87. panta 2. punktu.

88 Šai sakarā saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, ja visi citi apelācijas sūdzības pamati ir noraidīti, prasījumi saistībā ar apgalvoto Vispārējās tiesas lēmuma par tiesāšanās izdevumiem prettiesiskumu ir jānoraida kā nepamatoti atbilstoši Eiropas Savienības Tiesas statūtu 58. panta otrajai daļai, saskaņā ar kuru apelāciju nevar iesniegt tikai par izdevumu apjomu vai pusi, kurai jāsedz šie izdevumi (šajā ziņā skat. rīkojumu, 1995. gada 13. janvāris, *Roujansky*/Padome, C-253/94 P, EU:C:1995:4, 13. un 14. punkts, kā arī spriedumu, 2014. gada 2. oktobris, *Strack*/Komisija, C-127/13 P, EU:C:2014:2250, 151. punkts).

89 Tā kā visi šie trīs apelācijas sūdzībā izvirzītie pamati ir noraidīti, pēdējais pamats par tiesāšanās izdevumu sadalījumu līdz ar to ir jāatzīst par nepieņemamu.

90 Tātad apelācijas sūdzība ir jānoraida kopumā.

Par tiesāšanās izdevumiem

91 Saskaņā ar Tiesas Reglamenta 184. panta 2. punktu, ja apelācijas sūdzība nav pamatota, Tiesa lemj par tiesāšanās izdevumiem.

92 Atbilstoši šī reglamenta 138. panta 1. punktam, kas piemērojams apelācijas tiesvedībā, pamatojoties uz tā 184. panta 1. punktu, lietas dalībniekam, kuram spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs.

93 Tā kā Komisija ir prasījusi piespriest *PROAS* atlīdzināt tiesāšanās izdevumus un tā kā tai spriedums ir nelabvēlīgs, tai ir jāpiespriež atlīdzināt ar apelācijas sūdzību saistītos tiesāšanās izdevumus.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (piektā palāta) nospriež:

1) apelācijas sūdzību noraidīt;

***2) Productos Asfálticos (PROAS) SA* atlīdzina tiesāšanās izdevumus.**

[Paraksti]